

Пропозиції законодавчих змін

Корупційні ризики під час сплати ввізного мита

Людмила Арахамія

Київ - 2019

Цей проект фінансується
Європейським Союзом

Цей проект реалізовується
Фондом Інновацій та Розвитку

Ці пропозиції законодавчих ініціатив (policy paper) підготовлено на основі матеріалів досліджень, які були проведені громадськими детективами Проекту «Підтримка запобігання корупції та проведення розслідувань шляхом залучення громадськості на місцевому рівні» (WikiInvestigation), що реалізується Фондом Інновацій і Розвитку. А також на основі моніторингу законодавства України та виявлених проблем і недоліків, що супроводжуються корупційними чинниками.

Ці пропозиції націлені на законодавче врегулювання та спрощення сплати ввізного мита на товари та усунення корупційних ризиків, що провокуються різними митними ставками на один і той же товар.

Основними адресатами цього дослідження є Верховна Рада України, Рада національної безпеки та оборони України, Кабінет міністрів України та Державна митна служба України.

Цей проект фінансується
Європейським Союзом

Цей проект реалізується
Фондом Інновацій та Розвитку

Визначення проблеми.

[Закон України «Про митний тариф України»](#) (від 05. 04. 2001 No 2371-III) визначає порядок формування та застосування митного тарифу України при ввезенні на митну територію України та вивезенні за межі цієї території товарів та інших предметів, що встановлюється з метою обкладення митом зазначених товарів та інших предметів.

Однак зазначений Закон не вирішує, а часом і провокує ряд корупційних проблем на митниці. Бізнес неодноразово інформував про проблеми, з якими наразі стикаються компанії, та питання, що потребують детальної уваги. Зокрема, про ситуацію з індикативними цінами, яка призводить до корупційних зловживань на місцях та зі зміною коду товару, що призводить до збільшення ставки митних платежів, або ж до вимагання додаткових дозволів/сертифікатів.

Зусилля уряду поліпшити процес декларування товарів мав тільки косметичний характер. У рейтингу простоти ведення бізнесу ми не робимо суттєвих кроків, а це свідчить про те що обрані методи проведення реформ є хибними. Уряд часто бореться з наслідками, а не з причинами корупційних ризиків. Внаслідок чого бізнес не виходить з тіні, а фіскальні органи штучно збільшують нарахування митних платежів, щоб наповнити бюджет.

А тим часом існує величезна проблема для бізнесу із визначенням правильного коду товару через різні фактори.

При цьому в додатку до ЗУ "Про Митний тариф України" від 19 вересня 2013 року № 584-VII існує багато ляпів, які провокують корупційні ризики під час сплати ввізного мита. Наприклад, один і той же товар ми можемо ввести по ставці 15% та 5%, різниця тільки в букві 'і' :

0207 24 90 00	- - - обскубані, патрані, без голови, лапок, шиї, серця, печінки та шлунка, так звані "73 % індики", або в іншому вигляді	15	15	-
---------------	---	----	----	---

Цей проект фінансується
Європейським Союзом

Цей проект реалізовується
Фондом Інновацій та Розвитку

0207 25	- - не розрізані на частини, морожені:			
0207 25 10 00	- - - обскубані, патрані, без голови та лапок, але з шиєю, серцем, печінкою та шлунком, так звані "80 % індики"	5	5	-
0207 25 90 00	- - - обскубані, патрані, без голови, лапок, шиї, серця, печінки і шлунка, так звані "73 % індики", або в іншому вигляді	5	5	—

Неодноразово фіксувалися також порушення в оформленні кондиціонерів. Є ряд компаній, яким митниця визначала на одну і ту ж позицію товару один код, за яким сплачувалася 10% мита, іншим компаніям - 2%, а найбільш привілейованим компаніям - 0% мита. Тобто взагалі звільняла від сплати мита. Ці всі порушення були задокументовані в акті перевірки діяльності Одеської митниці у 2018 році.

Така диференціація митних ставок на один і той же товар є неприпустимою та суперечить здоровому глузду, але не українському законодавству. При такому різноманітті митних ставок немає впевненості у правильності заповнених документів, не можливо фінансово спрогнозувати всі виплати та витрати (адже в будь-який момент вам можуть змінити код товару на інший і збільшити мито), що провокує бізнес "домовлятися" з працівниками митниці та давати хабарі.

Цей проект фінансується
Європейським Союзом

Цей проект реалізовується
Фондом Інновацій та Розвитку

Міжнародний досвід

Суттєва відмінність митно-тарифного регулювання в Україні від провідних країн світу полягає у надзвичайно розгалуженій товарній номенклатурі зовнішньоекономічної діяльності. Така ситуація створює потенційну можливість для зловживань суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності шляхом декларування товару не за своїм кодом з метою сплати меншої суми платежів.

Можливість гармонізації митного законодавства України за вимогами ЄС суттєво гальмується через надання пріоритету фіскальній функції митних органів, що ускладнює можливість тісної співпраці з країнами ЄС.

Митний тариф Польщі передбачає чотири види митних ставок: основні (конвенційні), преференційні, автономні та знижені. Знижені ставки застосовуються для країн, які підписали угоди про вільну торгівлю з Польщею. Саме ці ставки переважно застосовуються при митному оформленні. Стрімка лібералізація митно-тарифної політики цієї держави послабила фіскальну функцію митного тарифу та обмежила можливість застосування протекціоністських заходів. В цілому можна зазначити, що, на відміну від українського законодавства, норми митного законодавства Польщі та порядок застосування інструментів митно-тарифного регулювання дуже наближені до вимог та норм Європейського Союзу, незважаючи на те, що кількість нормативно-правових актів, що потребувала гармонізації у країнах Центральної та Східної Європи, складала до 1,5 тисячі.

Щодо Грузії, то тут взагалі є тільки три митні ставки 12%, 5% та 0%, при чому основна маса товару має ставку 0%.

В Угорщині, аналогічно до Польщі, митно-тарифна політика здійснюється за нормами ЄС, а митне оформлення – на основі Єдиного адміністративного документа, що застосовується у країнах ЄС.

Митна політика Угорщини, так само, як і в інших нових країн – членів ЄС, що належали до комуністичного табору (Словенії, Словаччини), характеризується перехідним станом від політики захисту національної економіки від імпортової експансії до лібералізації торговельної політики під тиском СОТ, намаганням уникнути різкого зниження митних ставок та зберегти

Цей проект фінансується
Європейським Союзом

Цей проект реалізовується
Фондом Інновацій та Розвитку

елементи державної підтримки сільського господарства та інших вразливих галузей економіки.

У Швейцарії мито стягується по імпортних та експортних операціях за ставками, встановленими в митному тарифі. Мито стягується тільки з одиниці ваги, але не з вартості, тобто є специфічним. Частина доходів, отриманих від мита, призначається для конкретно визначених цілей. Наприклад, доходи, отримані від мита на паливо, спрямовуються на будівництво національних швидкісних магістралей.

У країнах Південної Америки ставка мита має лише два значення – 12% застосовується до 95% імпортованої продукції, решта оподатковується за ставкою 20%; муніципальний податок 2% і додатковий збір на розвиток сільського господарства – 5%.

У країнах Близького Сходу ставка мита невелика (4% – в Кувейті, Катарі, 5% – Судані, 5-10% – в Єгипті) і недиференційована, однак існують специфічні податки з імпорту (4% для Міністерства оборони в Судані, військові податки в Іраку, 1,5% в Ірані на користь «червоного півмісяця»).

Цей проект фінансується
Європейським Союзом

Цей проект реалізовується
Фондом Інновацій та Розвитку

Шляхи вирішення проблеми

В основному корупція на митниці базується на розриві в інформаційних потоках з країнами-торговельними партнерами України. В усьому розвиненому світі митні органи в онлайн-режимі обмінюються даними про вхідні / вихідні партії товару і супроводжуваними митними деклараціями. У нас така комунікація відсутня. Причиною цього є в тому числі і різниця у класифікації товару в Україні та інших країнах. У зв'язку з цим, в розрізі вищевказаної проблеми дуже важливо:

- внести зміни до ЗУ “Про митний тариф в Україні”, гармонізувавши українську класифікацію товарів зовнішньоекономічної діяльності з Європейською. Це дасть змогу відслідковувати товари під час їхнього перетинання кордону, а також унеможливить підміну товару чи зміну коду товару;
- налагодити співпрацю та обмін інформацією з нашими сусідами, щодо перетину товару через кордон;
- встановити загальну однакову митну ставку на більшість товарів та уніфікацію до 4 митних ставок за прикладом Польщі. Спрощення процедур класифікації товару буде сприяти розвитку торгівлі та притоку інвестицій в країну. В результаті такого спрощення частина бізнесу вийде з тіні, що в свою чергу сприятиме збільшенню надходжень до бюджету в результаті сплати мита та податків;
- зменшити митні ставки (90% імпортованих товарів повинні мати нульову митну ставку).

Цей проект фінансується
Європейським Союзом

Цей проект реалізовується
Фондом Інновацій та Розвитку

Комунікаційна стратегія

- Створення груп стейкхолдерів відповідно до запропонованих складових вирішення проблеми;
- просування ідей законодавчих змін щодо зниження митних ставок, скорочення кількості митних ставок та гармонізації української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності з Європейською (новини, публікації, пости в соцмережах, експертні думки);
- проведення консультацій і переговорів з депутатами Верховної ради України, Державною митною службою, бізнес асоціаціями та громадськими організаціями;
- проведення круглих столів із залученням стейкхолдерів для вироблення спільної стратегії вирішення даної проблеми, визначити строки та способи її подолання.

Цей проект фінансується
Європейським Союзом

Цей проект реалізовується
Фондом Інновацій та Розвитку

Список використаної літератури

1. [Міжнародна конвенція про Гармонізовану систему опису та кодування товарів.](#)
2. [РЕГЛАМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ \(ЄС\) № 952/2013 від 9 жовтня 2013 року про встановлення Митного кодексу Союзу.](#)
3. [Митний кодекс України.](#)
4. [Закон України “Про митний тариф в Україні”.](#)
5. [Податковий кодекс Грузії.](#)
6. [Офіційний сайт Європейської комісії.](#)
7. [Новікова К. І. Світовий досвід митно-тарифного регулювання та можливості його за-стосування в Україні, Академія митної служби України.](#)
8. [Сайт Європейської бізнес Асоціації.](#)
9. [Сайт Співки українських підприємців.](#)
10. [Сайт Державної фіскальної служби.](#)

Цей проект фінансується
Європейським Союзом

Цей проект реалізується
Фондом Інновацій та Розвитку